

NOTISER

Under rubriken Notiser redovisas nyheter som rör insolvensrätt med ett brett anslag. Nyheterna kommer från olika aktörer verksamma inom ämnena. De återkommande aktörerna är Akademien för Insolvensrätt och Kronofogdemyndigheten med flera.

Ny professor i civilrätt vid Stockholms universitet

Frantzeska Papadopoulou befordrades till professor i civilrätt med inriktning på immaterialrätt vid Juridiska Fakulteten, Stockholms universitet i juni 2021. Hon har drivit flera forskningsprojekt och publicerat flertal artiklar och böcker både i Sverige och internationellt. Hon har under åren forskat om patenträtt och regulatoriska frågor kring läkemedelsprodukter. Hon driver nu ett projekt som handlar om immaterialrättsliga och avtalsrättsliga utmaningar i filmbranschen.

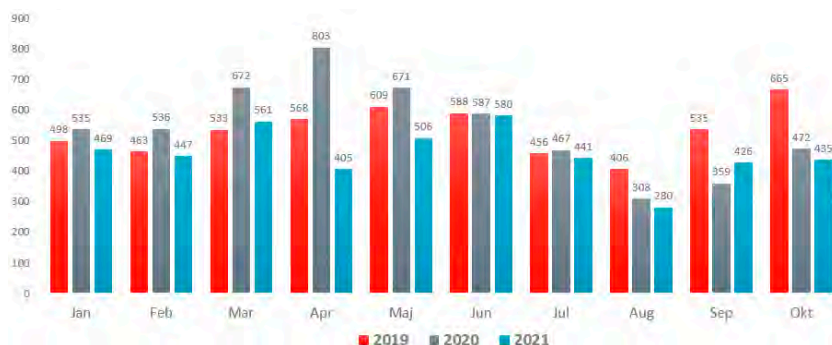

Frantzeska Papadopoulou är ämnesföreståndare för immaterialrätt vid Stockholms universitet, programansvarig för magisterprogrammet European Intellectual Property Law, samt chefredaktör för tidskriften Stockholm IP Law Review.

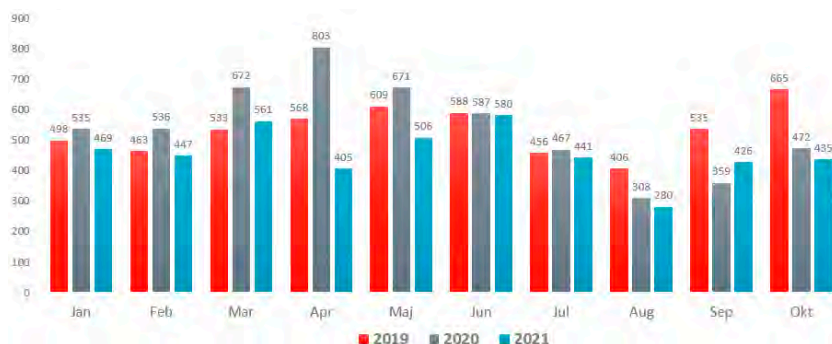
Konkursstatistik från Creditsafe

Trots 20 månader av pandemi så har konkurserna i Sverige aldrig varit på en lägre nivå. Denna månad gick 435 aktiebolag i konkurs. Senast vi hade så få konkurser under oktober var 2007 - men sen dess har antalet aktiebolag nästan fördubblats. Anmärkningsvärt är även att minst 20 av de 30 största konkurserna hittills i år har kopplingar till en omfattande momsbedrägerihärva, där uppskattningsvis över 200 företag ingår.

Konkurser under oktober senaste 10 åren

Antal konkurser per månad 2019-2021

Antalet konkurser i oktober stod för ett väntat trendbrott och en kraftig uppgång. Det var första gången konkurserna ökade under 2021. Trots detta visar oktober återigen att det fortsatt är extremt få företag som försätts i konkurs. Totalt gick 435 aktiebolag i konkurs denna månad, en minskning med åtta procent jämfört med samma månad i fjol och hela 35 procent färre konkurser jämfört med oktober innan pandemin.

Varje månad granskar Creditsafe de största konkurserna. Ett växande problem är mängden företag med manipulerade omsättningar. Skulderna till Skatteverket är på miljardbelopp och flera experter har beskrivit detta som den största bedrägerihärvan som drabbat Sverige.

Bedrägerierna bygger enligt Anders Björkenheim på momska-ruseller i vilka det krävs stora mängder så kallade "bufferföretag". Det innebär att flera aktiebolag har köpt och sålt samma vara eller tjänst, en omsättning på en miljard i tio bolag kan i själva verket vara samma varuparti värt 200 miljoner som snurrat fem gånger vardera. Det är troligt att över 200 aktiebolag ingår i denna momshärva.

Under senaste månaden registrerades 5 335 nya aktiebolag. Visserligen fem procent färre jämfört med rekordåret 2020, då många tog beslutet att starta eget. Men jämfört med samma period innan pandemin är antalet företag som startas fortfarande långt över det normala med en ökning på 23 procent i oktober.

Största legitima konkursen under oktober månad är Elbolaget A&T AB i Kalmar, som enligt senaste bokslutet hade en omsättning på 170 miljoner och 68 anställda. De är även största arbetsgi-varen denna månaden. IT-företaget Dynamic Precision Sverige AB med 109 miljoner i omsättning är ytterligare en stor konkurs, som efter att ha förlorat en tvist i domstol.

Marie Karlsson-Tuula

Kriminella företag utnyttjar de svenska välfärdssystemen

Kriminella startar allt oftare företag för att kunna utnyttja de svenska välfärdssystemen för pengar. Det visar en ny lägesbild av den organiserade brottsligheten från 12 myndigheter. Sammanlagt förlorar staten miljarder årligen till den organiserade brottsligheten. Företag som styrs av kriminella kan gesken av att bedriva en legal verksamhet inom många olika branscher. Men företagen utgör i själva verket en fasad för att kriminella till exempel ska kunna importera arbetskraft från tredje land, ansöka om och få bidrag utbetalade och lura det svenska skattesystemet.

Enligt rapporten gräver brottsligheten sig allt djupare under ytan och begås mer i det dolda genom legala företag, infiltration och penningtvätt av brottsvinster. Den här nya lägesbilden ger myndigheterna en gemensam problembild och skapar förutsättningar för oss att kunna använda fler verktyg och därmed nå en bredare effekt i det brottsbekämpande arbetet, säger Linda H Staaf, chef för Polismyndigheten nationella operativa avdelningens underrättelseenhet och ordförande i nationellt underrättelsecentrum (Nuc) som vartannat år redovisar en lägesbild av den organiserade brottsligheten som de samverkande myndigheterna och nätverksmyndigheterna möter.

Den organiserade brottsligheten innebär miljardförluster för staten och bedöms hota såväl invånarnas trygghet, säkerhet och

hälsa, som samhällsviktiga funktioner samt demokrati och rättssäkerhet.

Den grova brottsligheten har gått från att råna banker och värde transporter till att nu råna socialförsäkringen istället. Vi måste bygga system som klarar den typen av påfrestningar och förhindra att brotten kan begås. För att göra det behöver vi kunna byta information som är viktig för brottsbekämpning mellan myndigheter på ett bättre sätt. Informationen finns, men den är inte tillgänglig, säger Britt-Marie Hultström, verksamhetsområdeschef, Försäkringskassan.

Ekonomisk vinning är en av de viktigaste drivkrafterna för organiserad brottslighet. Kriminella rör sig ofta i en gråzon mellan illegal och legal verksamhet, enligt rapporten. Svarta löner har delvis övergått i låga vita löner och det förekommer exploatering av människor, identitetsutnyttjande och falska inkomstuppgifter.

När många myndigheter samverkar ökar vår förmåga att angripa och försvåra kriminellas penninghantering och tvätt av brottsvinster. Vi behöver arbeta tillsammans med alla våra verktyglådor. I förlängningen riskerar de brottsliga angreppen att leda till sämre samhällsservice och de skadar också förtroendet för staten och myndigheterna vilket gynnar tillväxten av parallella samhällsstrukturer, säger Elena Wallin, underrättelsechef, Skatteverket.

Gemensamt för brottsligheten mot utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter är att den riktas mot staten och att företaget har en central roll. De enskilt största utbetalningarna från välfärdssystemet görs till företag.

– Genom att använda företaget som brottsverktyg får man tillgång till den legala sfären och kan utnyttja detta till att begå brott som t.ex. bedrägerier och brott mot välfärdssystemet. Huvudmännen kan undgå straff genom att sätta in målvakter som företrädare för företaget. En fortsatt god myndighetssamverkan är en förutsättning för att kunna komma åt brottsligheten men vi behöver också effektivare verktyg för att kunna upptäcka och avbryta pågående brottslighet. Nuvarande regelverk begränsar oss idag, till exempel behöver vi

i vår underrättelseverksamhet ha möjlighet att kunna få ut finansiell information såsom kontoutdrag och elektronisk kommunikation, säger Torbjörn Rosén, polischef vid Ekobrottsmyndigheten.

Myndigheterna i satsningen mot organiserad brottslighet möter brottslighet av varierande karaktär; från narkotika och våld – till välfärdsbrott och olika former av ekonomisk brottslighet.

– Narkotikahandeln utgör en central inkomstkälla för organiserad brottslighet. Det finns också en stark koppling mellan narkotikamarknaden och de skjutningar och sprängningar som skett under senare år. Det är därför angeläget att satsningen fokuserar på allvarligt samhälls- och systemhotande brottslighet där fler myndigheter med gemensamma krafter kan nå framgång i att inte bara bekämpa brottslighet utan också förebygga att den sker, säger Linda H Staaf.

Rapporten *Myndighetsgemensam lägesrapport organiserad brottslighet 2021* finns att finna under rubriken Organiserad brottslighet via www.ekobrottsmyndigheten.se/om-oss/dokument/rapporter.

Åtal för grova ekobrott på skola i Göteborg

Enligt ett pressmeddelande från Ekobrotts myndigheten har åklagare i Göteborg har väckt åtal för grova ekobrott mot två personer kopplade till bland annat Framstegsskolan, även kallad Römosseskolan. Enligt åtalet har cirka 13 miljoner kronor av den kommunala skolpengen som skolan har mottagit för att finansiera skolverksamheten istället använts för helt andra ändamål.

Pengarna har bland annat gått till en av de åtalade själv och till organisationer i Somalia.

Åklagaren yrkar även på näringsförbud mot de bägge misstänkta samt företagsbot för de involverade företagen. Brottsmisstänk-

arna gäller grov förskingring och grovt bokföringsbrott under åren 2017–2021.

Utredningen omfattar tre företag; Framstegsskolan, Primus Utbildning och WKI Enterprises AB. En av de misstänkta – en före detta skolledare, har haft ett bestämmande inflytande över alla tre företagen. Den andra misstänkta har varit företrädare för Primus Utbildning och WKI Enterprises AB.

– Jag påstår att den före detta skolledaren har fört över 17,5 miljoner kronor från Framstegsskolan till Primus Utbildning och WKI Enterprises med hjälp av osanna fakturor för påstådda it-tjänster. I allt väsentligt har de osanna fakturorna inte svarat mot några it-tjänster alls, men under åren 2019 – 2021 har vissa begränsade it-tjänster faktiskt utförts av WKI Enterprises, säger Henric Fagher, förundersökningsledare och chefsåklagare vid Ekobrottsmyndigheten i Göteborg.

– En del av betalningarna för de osanna fakturorna har gått till skolledaren själv, hans resor med mera, och en del har gått vidare till framförallt två organisationer i Somalia, säger Henric Fagher.

I utredningen har det inte kunnat klarläggas hur pengarna till Somalia har använts.

Bägge misstänkta åtalades i slutet av september för grova bokföringsbrott i Primus Utbildning i ett separat åtal.

Målnummer vid Göteborgs tingsrätt: B 11357-21

Covid-19 och ekonomisk brottslighet – En beskrivning av Ekobrottsmyndigheten

Inledning¹

Restriktionerna som infördes till följd av covid-19 ledde under våren till en kraftig nedgång av företagens intäkter, även om omfattningen av denna nedgång varierade mellan olika sektorer och branscher. Under de första sju månaderna 2020 ökade konkurserna med drygt tio procent. Antalet inledda konkurser steg kraftigt under mars och april månad, men föll därefter tillbaka till motsvarande 2019 års nivå. Sedan den kraftiga nedgången under våren befinner sig dock ekonomin i en återhämtningsfas som förväntas fortsätta åtminstone under år 2021.

Huvuddelen av effekterna av den pågående pandemin på den ekonomiska brottsligheten förefaller vara kopplad till ett utnyttjande av nytillkomna eller redan befintliga stödåtgärder och indirekt via den ekonomiska lågkonjunkturen. För att lättare kunna resonera kring hur pandemin påverkar den ekonomiska brottsligheten har bedömda och konstaterade effekter delats in i tre områden nämligen direkta följder, utnyttjande av stödpaketet och indirekta följder.

Direkta följder

När restriktioner infördes i Europa i mars 2020 uppstod en rad förändringar som kunde utnyttjas av den organiserade brottsligheten. Förändringarna utnyttjades genom bedrägerier med skyddsutrustning och en anpassning av tidigare kända bedrägeriformer för att spela på en oro eller osäkerhet kring sjukdomen. Bland de direkta följderna finns även en ökning av cyber- brottsligheten riktad mot de tekniska lösningar som använts för att möjliggöra distansarbete. Till följd av restriktionerna för resor och kontakter har användning av digitala verktyg i samband med ekonomisk brottslighet accelererat. Ju längre tid restriktionerna finns, desto högre är sannolikheten att förändrade modi operandi kommer att bestå.

¹ Denna artikel är hämtad från Lägesrapporten om den ekonomiska brottsligheten i Sverige, s. 24-25.

Utnyttjande av stödpaketet

Bland stödåtgärderna hanteras omställningsstödet och utbetalningar av stödet av Skatteverket. Ekobrottsmyndigheten ansvarar för att utreda och lagföra omställningsstödsbrottet. Omställningsstödet kan betalas ut till företag som på grund av covid-19 drabbats av en omfattande minskning av nettoomsättning. I december 2020 hade drygt 150 brottsanmälningar inkommit rörande omställningsstödsbrottet, men detta antal kommer sannolikt att öka i samband med att efterkontroller av beviljade ansökningar inleds. Även andra stödformer kan bli aktuella för Ekobrottsmyndigheten att hantera genom att stödformer utnyttjats i samband med annan ekonomisk brottslighet. Dessa stödformer hanteras av vissa myndigheter utan erfarenhet av kontrollverksamhet. Det delade ansvaret i kombination med behovet av skyndsam hantering innebär en särskild risk för brottsligt utnyttjande. Korttidsstödet har bland annat utnyttjats genom att företag försatts i konkurs eller att arbetet fortsatt som tidigare efter mottagande av statligt stöd. I december 2020 hade drygt 30 miljarder kronor utbetalats efter att knappt 90 000 ansökningar mottagits.

Indirekta följder

I samband med en ekonomisk lågkonjunktur finns det risk för att den konkursrelaterade brottsligheten, såsom bolagstömningar, kreditbedrägerier och utnyttjande av lönegarantier kommer att öka. Även möjligheten för företag till anstånd eller återbetalning av tidigare inbetalda skatter och avgifter riskerar att utnyttjas i samband med konkurs. Antalet anställda som omfattas av konkurser fördubblades under perioden mars-april 2020 för att därefter återgå till tidigare nivåer. Detta kan tyda på att antalet anställda manipulerats inför en konkurs för att utnyttja stödsystemen.

Det har inte varit möjligt att finna ett entydigt samband mellan lågkonjunktur och den samlade ekonomiska brottsligheten, men det finns däremot stöd för ett samband mellan ekonomisk nedgång och antalet konkurser. I samband med konkurser uppdragas ekonomisk brottslighet, vilket leder till anmälningar till Ekobrottsmyndig-

heten. Under de ekonomiska kriserna 2001–2003 och 2008–2009 skedde en ökning av antalet anmälningar till Ekobrottsmyndigheten samtidigt som antalet konkurser ökade.

I konkursrelaterade brottsupplägg är tillgången på företag central. En ökning av antalet företag med ekonomiska problem ger sannolikt ökade möjligheter för organiserad brottslighet att komma över företag för brottsliga ändamål. Tillsammans med annan konkursrelaterad brottslighet är det troligt att ett brottsligt utnyttjande av lönegarantin upptäcks och anmäls med flera månaders fördröjning. Detta beror på att handläggningen av en konkurs normalt sett tar åtminstone sex månader. Tack vare denna fördröjning kan konkursutvecklingen utgöra en viktig indikator på en eventuell ökning av brottsanmälningar till Ekobrottsmyndigheten.